

VÄRLDEN SER PÅ NÄR KOBANE FALLER

Under den tidiga hösten eskalerade IS attacker mot staden Kobane i norra Syrien. För det kurdiska och civila motståndet mot IS attacker kom staden att få en symbolisk betydelse. Även för det storpolitiska spelet fick staden Kobane en symbolisk betydelse – närmare bestämt den om vilken roll Turkiet ska spela i kampen mot IS och för mänskliga rättigheter i sitt närområde.

TEXT: MAJA NORDSTRÖM **FOTO:** JOAKIM MEDIN

SÅ FORT ETT ord på denna text är skriven är den daterad. Så är det när texter skrivs i krigstider med snabba politiska vändningar så som de i Kobane, Rojava, västra Kurdistan, i Syrien, i Turkiet. Men vi kommer att utgå från fredagen den tionde oktober då höll Staffan Mestura, diplomat och FN:s sändebud i Afghanistan, höll en presskonferens inför FN om läget i Kobane under IS' belägring. "Det finns mellan 10000 och 13000 civila i ett gränsområde nära Kobane. Inne i staden finns mellan 500 och 700 civila, mest äldre. Om Kobane faller kommer troligen de 700, förutom de stridande, samt kanske även de 12 000, att bli massakrerade. Kommer ni ihåg Srebrenica? Det gör vi. Vi glömmer det aldrig, och förmodligen förlåter vi oss aldrig heller. Kommer ni ihåg Vukovar och Rwanda?"

MESTURA STÄLLER DESSA retoriska frågor för att understryka vikten av att agera när civila hotas och inskärper hur mycket omvärlden skulle ångra sig efteråt. Det kan verka vagt, men är ändå ett tydligt uppmärksammande och stöd. Det är också en vädjan till Turkiet om släppa in frivilliga, släppa in utrustning, låta de som vill agera i självförsvar utifrån eget territorium. Det visar också på konfliktlinjen mellan Turkiets egna intressen och FN:s krav på civila och mänskliga rättigheter. Från EU kommer samma dag ett uttalande där oron över den humanitära situationen uttrycks, där attackerna från IS fördöms och där behovet av dialog och stopp på våldsamt agerande mot kurdiska demonstrationer från Turkiets sida lyfts fram.

DENNA TEXT SKRIVS mitt i en brytpunkt. Söndagen den 19 oktober kom två banbrytande nyheter. För det första meddelar den Fria syriska armén och YPJ/YPG (kurdiska motståndstyrkorna i Rojava) att de ska samarbeta mot IS. De två parterna har tidigare haft starka interna motsättningar. Kurderna har å ena sidan anklagats för att samarbeta med regimen för att bli en autonom region, och å andra sidan har de upplevt sig uteslutna från planer för ett framtida Syrien. Samarbetet stärker motståndet mot IS, men också mot al Asad-regimen eftersom YPJ/YPG meddelar att de tänker ta fullt ansvar för både ett fritt Rojava och ett fritt Syrien.

➤➤ *Dessa två händelser visar hur komplex konflikten är. De visar hur viktig den historiska kontexten är. De visar hur infekterat det syriska inbördeskriget är. De visar också hur forna fiender gång på gång börjar samarbeta.*

FÖR DET ANDRA meddelar Turkiet att man nu, efter veckor av tystnad, ska hjälpa kurdiska irakiska styrkor – Peshmerga – att ta sig till Kobane. Tidigare har all hjälp förvägrats, en humanitär korridor har inte satts upp. Varför sker det nu? De senaste veckorna har USA öppet gått ut med att de utövar påtryckningar på Turkiet med anledning av deras icke-inblandning i konflikten med IS. Andra har till och med hävdade att Turkiet stödjer IS med sjukvård och förenklade tullpasseringar.

DESSA TVÅ HÄNDELSER visar hur komplex konflikten är. De visar hur viktig den historiska kontexten är. De visar hur infekterat det syriska inbördeskriget är. De visar också hur forna fiender gång på gång börjar samarbeta. Några exempel utöver Fria syriska armén och YPJ /YPG är att Iran och USA samarbetar mot IS, trots alla övriga konflikter de har. Turkiet har stått och vacklat i sin hållning till kurdiska organisationer som Peshmerga, YPJ/YPG och PKK – fram till i söndags var de terrorister i president Erdogans uttalanden. Det turkiska stödet till kurderna möts snarare med hoppfullhet än med misstänksamhet av kurderna själva. Visserligen kvarstår fortfarande misstankarna om att det finns ett samarbete mellan IS och Turkiet, och misstankar om att Turkiet vill skapa ”fredade zoner” i Syrien och syd-östra Turkiet

» Men lika mycket som det kan se ut som att Turkiet lär sig att vara "a good guy" så handlar det om maktspel. Det handlar om Turkiets relation till Nato, deras trovärdighet internationellt och deras samarbete med USA.

och således annektera kurdisk mark. Men där finns också hopp, hopp om att Turkiet med världens ögon på sig ska agera annorlunda den här gången.

UMUT SUVARI ÄR ordförande för föreningen Gençlik ve Değişim Derneği. Det är en förening som arbetar för att engagera unga och kvinnor i förändrings- och hållbarhetsarbete i Diyarbakir, en stad i östra Turkiet med huvudsakligen kurdisk befolkning. Umuts facebookstatus, skriven efter att Turkiet tillkännagett att de ska hjälpa de kurdiska styrkorna på deras väg till Kobane får här symbolisera vad den turkiska vändningen betyder för det civila motståndet.

"TURKEY IS LEARNING a lot from Kobanê resistance ;) We are not in the 1990s and they cannot hide their cruelties against Kurdish people anymore. The whole World is seeing everything clearly... That's why, they are learning how to be a 'good guy' ;)" Umut betyder hopp. Och hopp är vad som söndagens utspel gav, så pass mycket att kurder som Umut vågar hoppas på att Kurdistan blir kvar i världens blickfång, och att Turkiet ska utvecklas till en "good guy".

MENLIKA MYCKET som det kan se ut som att Turkiet lär sig att vara "a good guy" så handlar det om maktspel. Det handlar om Turkiets relation till NATO, deras

trovärdighet internationellt och deras samarbete med USA. Det handlar också om oron för en upptrappad konflikt med kurderna. De senaste åren har tillståndet så smått mjukats upp genom förhandlingar mellan PKK och den turkiska regeringen som resulterat i att 1) PKK drar tillbaka sina styrkor från Turkiet, upp till Kandilbergen i Irak samt 2) Turkiet genomför önskade reformer som leder till förbättrad modersmålsundervisning, utökad organisationsfrihet och frigivande av kurdiska civila aktivister. Ännu är dessa reformer långt ifrån genomförda. Nu riskeras återigen ett skarpt läge och det som ändå åstadkommit kan komma att rivas upp. Tidigare i augusti beskrev Besê Hozat, högt uppsatt i ledningen för PKK, för frilansjournalisten Joakim Medin (Arbetaren, #34/2014) att hon trodde "att en lösning av konflikten snart kan komma ändå, på grund av dagens snabba förändringar hos Turkiets grannar. Både Syrien och Irak har i dag de facto fallit sönder som intakta stater, och blivit tre delar: de som styrs av regeringarna, av IS, respektive av autonoma kurder." Hozat menade då att Turkiet egentligen har två val: "Antingen att lösa den här frågan genom demokratiska rättigheter till kurderna, eller att upplösas precis som sina grannar".

BELÄGRINGEN AV KOBANE är nu inne på sin 36:e dag och fram tills nu har den turkiska inställningen hela tiden varit att staden kommer att falla. Från PKK och YPJ/YPG:s håll har krigsretoriken varit hård. Meysa Ebdo, befäl för YPJ i Kobane, blev intervjuad av rojavareport.wordpress.com den 10 oktober och uttryckte då sin syn på den turkiska ställningen på följande sätt: " – The Turkish state has a very ambiguous approach to this and are saying that they do not provide support, however all developments are signaling that the Turkish state has a part in this concept. The Turkish state must immediately abandon these policies or there will be a major disaster. And it will be the Turkish state which loses. The Kobanê resistance is a resistance to create a democratic Turkey."

MEYSA EBDO VIDHÅLLER att motståndet är en demokratirörelse och att Turkiet gör sig själva en otjänst om de inte följer utvecklingen, Ebdo menar att en massiv katastrof väntar Turkiet om de inget gör och tydliggör att Turkiet inte kan isolera sig från frågan. Självklart finns ett egenintresse i att framhålla just dessa frågor, men det visar också på allvaret i Turkiets dilemma. Turkiet kan inte lämna den kurdiska civilbefolkningen åt sitt öde ostraffat, menar Ebdo. Ändå är detta just vad som såg ut att ske. Nu är frågan i stället vad de senaste dagarnas utveckling betyder? Risker för en intern turkisk konflikt med PKK minskade drastiskt men tilliten mellan parterna har fått sig fler törnar än vad som egentligen vore möjligt att hantera. Ebdo menar vidare att motståndet i Kobane inte handlar om just det kurdiska folket utan om alla människor och allra djupast om försvaret av humanitet och mänskliga rättigheter överhuvudtaget. Symboliken följer denna logik: Faller Kobane så är det allas rättigheter som faller. Människovärdet tappar i kraft och vad betyder detta?

UNDER HÖSTEN GÅR pjäsen *Ansaret är vårt* om Herbert Tingsten på Stockholms stadsteater. Och Tingsten sade detta: "Vi är alla människor, men vi blir mänskliga först när vi tar ställning. Men det har sina konsekvenser. Och det mänskliga i det är att leva med de här konsekvenserna."

DETTA ÄR SLUTLIGEN också frågan för Turkiet – för att bli mänskliga måste de då ta ställning. Är det då ställning de tar nu, eller vänder de kappan efter vart vinden blåser. Och vilka blir konsekvenserna? 🌀

Maja Nordström, statsvetare och frilansskribent